
Foto: Peter Meininger, Saxifraga

Toelichting adviesaanvraag handleiding natuurdoelanalyses (NDA's)

Startgesprek 25 augustus 2026

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

25-8-2026 1

1

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Intern g

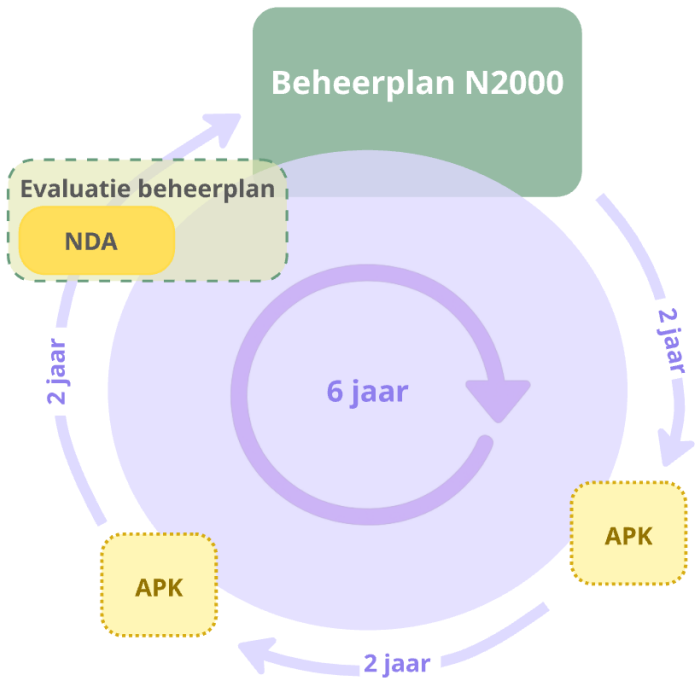
-2026 2

2

Vervolg cyclisch werken

Afspraken bestuurlijk overleg november 2024:

- Cyclisch proces dat aansluit op proces Natura 2000-beheerplannen (zesjaarlijkse cyclus): NDA is gelijk aan inhoudelijke deel evaluatie beheerplan.
- Voor alle Natura 2000-gebieden wordt een NDA opgesteld (dus niet alleen de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden).
- De NDA behandelt alle soorten en alle habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen (dus niet alleen de stikstofgevoelige soorten en habitattypen).
- De NDA behandelt alle drukfactoren (dus niet alleen stikstof en hieraan gerelateerd).
- Er wordt tweejaarlijks een tussentijdse actualisatie van de NDA (APK) uitgevoerd (gericht op maatregelen en hun effect).

Wie doet wat – rollen en taken

Handleiding

- Opstellen en vaststellen: Rijk en voortouwnemers
- Toetsen: Ecologische Autoriteit

NDA's

- Opstellen: voortouwnemers (provincies, Rijkswaterstaat, Defensie)
- Toetsen: Ecologische Autoriteit (toets APK bij wijziging van conclusies)

NB. De Ecologische Autoriteit adviseert (zwaarwegend), de ontvanger verwerkt en blijft verantwoordelijk voor de inhoud daarvan.

Uitgangspunten actualisatie handleiding

- De NDA blijft qua karakter en opzet vergelijkbaar met de NDA's uit de eerste cyclus. De handleiding dient hier dus ook op gericht te zijn.
- De geleerde lessen en opgedane ervaringen in de eerste cyclus zullen, waar nodig en mogelijk, in de handleiding worden verwerkt.
- Opgehaalde inbreng: ambtelijk (waaronder ook juridisch kernteam), bestuurlijk en maatschappelijke organisaties, evenals kennisinbreng EA en TEO.

Verwerking EA inbreng advies 5181 ex ante beoordeling

- Uitgangspunt: zo veel mogelijk het advies overnemen.
- Aantal punten buiten scope handleiding NDA's:
  - Omgang met onduidelijk doelen (traject concretisering ishd's)
  - Aanpak voor regiodoelen (NDA richt zich op N2000 gebied)
  - Omgang conflicterende doelen (beleidskader doelwijziging)
- Enkele punten deels overgenomen:
  - Termijn voor doelbereik: wel korte termijn (6 jr.), maar lange termijn nu onbepaald (want: ishd's nu ook niet in tijd, later wel vanwege NHV)
  - Differentiatie in conclusies ->

Conclusies en samenvattende tabel

- Eén hoofdconclusie per instandhoudingsdoelstelling (habitattype / soort)
  - Zeggingskracht
  - Aansluiting bij VHR, aanwijzingsbesluiten (doelen op gebiedsniveau)
- In conclusie wel onderscheid tussen kennislacune en dreigende verslechtering en verwachtingen korte vs lange termijn.
- In conclusie geen ruimtelijke differentiatie en splitsing in oppervlakte en kwaliteit
- Nuances komen wel naar voren in samenvattende tabel:

Habitat type	Habitat-code	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Trend oppervlakte	Trend kwaliteit	Drukfactoren	Verslechtering geconstateerd?	Vooruitblik korte termijn (6 jr) verslechtering	Vooruitblik korte termijn (6 jr) verbetering/ uitbreiding	Vooruitblik lange termijn (6 jr e.v.) verslechtering	Vooruitblik lange termijn (6 jr e.v.) verbetering / uitbreiding	Conclusie
Slijkgrasvelden	H1320	=	=	Stabiel	Stabiel	FT05 Water en kustbeheer	Geen verslechteirng	Wordt tegengegaan	N.v.t.	Wordt tegengegaan	N.v.t.	Ja
Grijze duinen	H2130A	>	>	Stabiel	Toename	FA01 Vermesting FA11 Dynamiek wind	Geen verslechtering	Wordt verwacht	Wordt niet bereikt	Wordt tegengegaan	Wordt niet bereikt	Ja, mits

Verwerking EA inbreng advies 5180 prioritering maatregelen

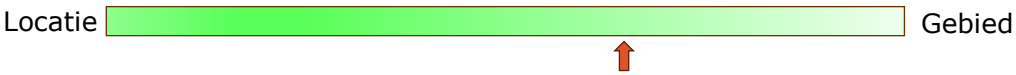
- Uitgangspunt: zo veel mogelijk het advies overnemen.
- Zie voor overlappende punten ook omgang met advies 5181
- Aantal punten buiten scope handleiding NDA's of volgt later:
  - Vuistregels prioritering per landschapstype (ecologische bouwstenen)
  - Info leefgebieden VHR soorten (producten VVM)
- Enkele punten deels overgenomen
  - Detailniveau maatregelen en effecten maatregelen (geadviseerd wordt: zo concreet mogelijk, maar blijft ruimte om dit in andere trajecten, zoals beheerplan, uit te werken)

Dilemma's tijdens opstellen handleiding (1)

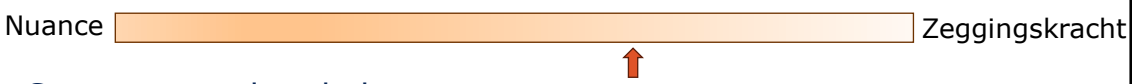
- Detailniveau benodigde aanvullende maatregelen

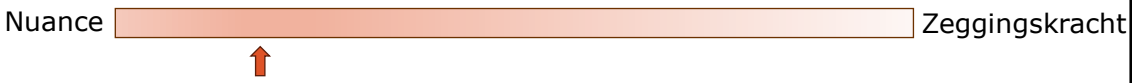
- Ruimtelijke differentiatie

- Beoordeling
  - Conclusie

  - Samenvattende tabel

Dilemma's tijdens opstellen handleiding (2)

- Benodigde tempo en omvang stikstofreductie

  "Het JKT adviseert in de handleiding verplicht te stellen om inzichtelijk te maken bij (dreigende) verslechtering welke (orde grote) daling van stikstofdepositie noodzakelijk is en binnen welke termijn deze daling van stikstofdepositie gerealiseerd moet worden."

Vervolgproces

- Verwerken EA advies, i.c.m. mogelijke reactie maatschappelijke partijen
- Ambtelijk vaststelling handleiding NDA's
- Bestuurlijke afspraak uniforme toepassing handleiding voor opstellen NDA's

- Actueel houden handleiding
  - Na één jaar evaluatie helderheid teksten
  - Na drie jaar evaluatie of een slag nodig is en vervolgens eens in de zes jaar indien nodig inhoudelijke actualisatie
  - Tussentijds kleine actualisaties via digitaal platform (update links, verwijzingen, documenten waarnaar verwezen wordt etc.)

Vragen?

